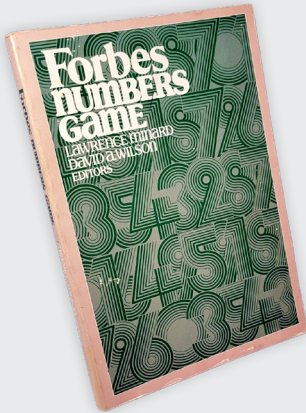

สมชาย ศุภธาดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อหนังสือ : **Forbes : Numbers Game**

Editors : **Lawrence Minard and David A. Wilson**

ปีที่พิมพ์ : **ค.ศ. 1980**

สำนักพิมพ์ : **Prentice-Hall, Inc.**

ISBN: **0-13-325100-7**

การทุจริตตกแต่งงบการเงินกลับมาเป็นประเด็นร้อนแรงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2566 (ค.ศ. 2023) นี้ การทุจริตฉ้อฉลรายงานทางการเงินมักกระทำไป เพื่อสร้างภาพผลประกอบการที่ดี นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าหุ้นของบริษัท (ปันหุ้น) และ/หรือใช้ในการระดมเงินทุนเพิ่มเติม หรือเพื่อประโยชน์ในการการไซฟอนเงิน (Money Siphoning คือ การยักย้ายถ่ายเทผลประโยชน์ของบริษัทไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว) การทุจริตเหล่านี้เป็นหัวข้อถกเถียงโต้แย้งอภิปรายทางวิชาชีพ ตลอดจนมีการศึกษาวิจัยในแวดวงวิชาการกันอย่างกว้างขวางตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน

หนังสือแนะนำฉบับนี้เป็นการรวมเอาบทความจากคอลัมน์ “The Numbers Game” ที่เคยตีพิมพ์ในนิตยสาร Forbes คอลัมน์ดังกล่าวเปิดตัวโดยบทความแรกพูดถึง Ampex Corp. และผู้สอบบัญชีที่อาจแสดงข้อมูลเท็จ เพื่อให้ผู้อ่านงบการเงินประจำปี ค.ศ. 1972 เข้าใจผิด หนังสือนี้มีทั้งหมด 34 บทนิพนธ์ แบ่งเป็นทั้งหมด 8 ส่วน แต่ละส่วนจะมีหัวข้อย่อย 2-4 หัวข้อ ทุกหัวข้อเกี่ยวกับประเด็นทางด้านการบัญชีที่เขียนโดยนักข่าวที่อยู่ในสายธุรกิจการบัญชีการเงินโดยตรง

ส่วนแรก หัวข้อแรก (A) หัวข้อเดียวในส่วนนี้ กล่าวถึงมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปที่อยู่มากมาย อารมณ์น้ำเสียงไปในแนวตั้งข้อสงสัยต่อการที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นในรายงานผู้สอบบัญชีว่า “งบการเงิน...แสดง...โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน” แล้วในภายหลังต่อมากลับกลายเป็นว่า แสดงโดยไม่ถูกต้องเป็นธรรม [How can “presents fairly” present so unfairly?] ได้อย่างไร คำว่า “หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป” (GAAP : Generally Accepted Accounting Principles) กำลังแปรเปลี่ยนไปเป็น กลอุบายการบัญชีที่ชาญฉลาด (CRAP : Cleverly Rigged Accounting Ploys) ในสายตาของสาธารณชน ซึ่งนำความตกต่ำมาสู่ผู้ประกอบการบัญชีโดยเฉพาะผู้สอบบัญชีเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนที่สอง มี 7 หัวข้อ กล่าวถึงเรื่องราวปัญหาหลากหลายในสังเวียนเวทีการปฏิบัติงานของนักบัญชี ซึ่งไม่เพียงไปเกี่ยวข้องกับวิชาชีพอื่นอย่างเช่น นักกฎหมาย แต่ยังคงเข้าใจบริบทของอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงเข้ากับการประยุกต์มาตรฐานการบัญชีมาตรฐานการสอบบัญชี เมื่อสัมภาษณ์นักบัญชีในเชิงลึกมีบางคนที่รู้สึกว่า ที่บริษัทสอบบัญชีตกลงยอมความจ่ายเงินก้อนใหญ่ไม่ใช่เพียง เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องร้อง แต่มีบางอย่างที่ต้องซ่อนเร้นปิดบัง (ดูหน้า 17) นอกจากนั้นยังมีประเด็นว่าการคาดการณ์ตัวเลขผลประกอบการในอนาคตเป็นแนวคิดที่ดีหรือไม่ เพราะในหลายๆ สถานการณ์นักบัญชีรวมทั้งที่ปรึกษาทางการเงินมักมีอคติ หรือเจตนาทุจริตแอบแฝง เพื่อฉายภาพในอนาคตให้สวยหรูดูดีเกินความเป็นจริง

ส่วนที่สามและห้าว่าด้วยการบัญชีเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สิน ในประวัติศาสตร์ครั้งหนึ่งเคยมีการเสนอว่า ให้อัยกรายงานผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (Qualified Opinion) เนื่องจากได้มีการเปิดเผยนโยบายบัญชีและความไม่แน่นอนเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินในหมายเหตุประกอบงบการเงินอย่างละเอียดแล้ว อย่างไรก็ตามข้อเสนอนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้นปัจจุบันจึงยังคงรูปแบบรายงานผู้สอบบัญชีทั้ง 4 ประเภทไว้

ที่น่าสนใจยิ่งในหนังสือเล่มนี้คือ “การบัญชีสำหรับภาวะเงินเฟ้อ” (กล่าวไว้ส่วนที่สี่ ซึ่งมี 4 หัวข้อ) ซึ่งนักบัญชีรุ่นใหม่หลายคนไม่คุ้นเคย หรือไม่เคยศึกษามาก่อนเลยในหลักสูตรระดับปริญญาตรี จะดีหรือไม่หากงบการเงินมีการนำเสนอในรูปแบบของการปรับตัวเลขด้วยระดับราคาที่มีอัตราเงินเฟ้อสูงในบางประเทศ เพื่อสะท้อนภาพฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่ชัดเจนขึ้น การดำเนินการเช่นนี้อาจมีต้นทุนสูงขึ้นในความซับซ้อน ซึ่งต้องชั่งน้ำหนักกับสิ่งที่ผู้อ่านงบการเงินหรือนักลงทุนจะได้ผลประโยชน์ ผิดแผกกับการบัญชีที่แสดงผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (กล่าวไว้ในส่วนที่ 6 ของหนังสือ) ซึ่งค่อนข้างมีหลักการและวิธีปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจนในปัจจุบัน (ดูมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ ๒๑ ประกอบ)

ในส่วนที่ 7 “How not to be Taken” ว่าด้วยสิ่งที่นักบัญชีไม่ควรทำและสิ่งที่ผู้ใช้งบการเงินไม่ควรถูกลอกมาตรฐานการบัญชีการรายงานทางการเงินและแนวปฏิบัติของสำนักงานสอบบัญชีที่ผ่านมาไม่สามารถป้องกันนักลงทุนจากการบริหารที่ไร้ยั้งอาย (Unscrupulous Management) ของฝ่ายจัดการได้ โดยเฉพาะการสมรู้ร่วมคิดระหว่าง CEO กับ CFO ประเด็นที่ยังคงรอการไขคำตอบคือ 1. จะให้ผู้ใช้งบการเงินอ่านหมายเหตุประกอบงบการเงินอย่างรอบคอบถี่ถ้วนหรือ 2. ทำให้การสอบทานงบการเงินระหว่างกาลโดยผู้สอบบัญชีไม่ได้ช่วยอะไรมากในการป้องกันการตกแต่งงบการเงินประจำปี 3. ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบงบการเงินที่ไม่ได้มีการตรวจสอบอย่างละเอียดจริงจังหรือจริงใจไม่กล่าวถึงสถานการณ์ด้านลบ จะส่งผลกระทบต่อนักลงทุนหนีออกจากตลาดหลักทรัพย์ไปมากน้อยเพียงไร และ 4. จะทราบได้อย่างไรว่าธุรกิจไม่มีอะไรที่ปกปิดซ่อนเร้นอยู่

ส่วนที่แปดส่วนสุดท้ายขมวดปมว่าทำไมทุกคนจึงจับจ้องมายังบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีอย่างมากในปัจจุบัน มีการวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานาทั้งเรื่องการบันทึก การรายงาน การแสดงและการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงินของวิชาชีพบัญชี แต่ดูเหมือนยังค่อนข้างเป็นที่น่าผิดหวังในเรื่องการเสนอแนะทางเลือกทางออกของวิธีการแก้ปัญหา

หนังสือรวมบทความเล่มนี้อาจดูเก่าไปบ้าง หากดูจากปีที่ตีพิมพ์ อย่างไรก็ตามปัญหาประเด็นข้อถกเถียงหลาย ๆ เรื่องยังคงมีความเกี่ยวข้องร่วมสมัยในปัจจุบัน เป็นการดีที่ผู้ประกอบวิชาชีพจะได้ทบทวนเส้นทางเดินในอดีตและปัญหาปัจจุบัน เพื่อจะได้ไม่ก้าวพลาดในอนาคต ข้อมูลที่อยู่ในรายงานการเงินและความเห็นในรายงานผู้สอบบัญชีเงินอาจะเป็นประเด็นร้อนข่าวฉาวที่เขย่าวงการวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่องได้ทุกเมื่อ สภาวิชาชีพบัญชี หน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นและศักดิ์ศรีของวิชาชีพนี้